

**Propuneri și comentarii la PNRR,
publicat la data de 7 aprilie 2021,
de către Ministerul Investițiilor și Fondurilor Europene.**

Aceste propuneri și comentarii au fost întocmite de către ONG-urile de mediu:

**Focus Eco Center,
Fundatia pentru Parteneriat,
Terra Mileniul III și
WWF România**

	Propunerea în PNRR	Observații, propuneri	Mențiuni
1)	Dezvoltarea sectorului de apă și apă uzată: Demararea programului “prima conectare la apă și canalizare”	<p>Trebuie clarificat ce se înțelege prin acest program, care trebuie să fie conform cu Directivele Europene. Conectarea la apă și la canalizare nu se poate face individual, iar în zonele unde există sisteme de canalizare și alimentare cu apă cei care nu se conectează n-au bani nici să plătească aceste servicii chiar dacă vor fi conectați.</p> <p>Asigurarea debitului și calității alimentării cu apă în zonele rurale.</p> <p>Este necesară utilizarea soluțiilor bazate pe natură în localități considerând și managementul apelor pluviale în condițiile scenariilor climatice pentru gestionarea integrată.</p> <p>Urban Water Treatment Directive : https://ec.europa.eu/environment/water/water-urbanwaste/index_en.html Drinking Water Directive : https://ec.europa.eu/environment/water/water-drink/legislation_en.html</p>	
2)	Dezvoltarea sectorului de apă și apă uzată: Colectarea și tratarea apelor uzate urbane în UAT-urile mai mici de 2.000 de locuitori folosind fosele comunitare.	<p>În UAT-urile mai mici de 2.000 de locuitori trebuie descentralizată sistemele de alimentare cu apă. Proiecte ca acestea se încadrează la limită în PNRR după criteriile Comisiei Europene. Pentru a avea șanse reale de a fi eligibile astfel de proiecte ar trebui să folosească metode ecologice și inovatoare. Tratarea apei uzate trebuie rezolvată local cu sisteme de tratare a apei uzate folosind metode ecologice. Un astfel de sistem a fost deja implementat în România cu succes în satul Vîsciri și este un model demn de urmat pentru toate comunitățile de sub 2000 de locuitori. În plus costurile sunt mai mici decât cele ale sistemelor clasice de tratare a apelor uzate.</p> <p>http://www.mihaieminescutrust.ro/wp-content/uploads/2020/01/Prima-sta%C5%A3ie-de-</p>	

		<p>epurare-ecologic%C4%83-din-Rom%C3%A2nia_Mihai-Eminescu-Trust.pdf</p> <p>Prin folosirea foselor septice comunitare probabil că apa uzată trebuie transportată la o stație de epurare ceea ce va rezulta emisii de dioxid de carbon. Există modele de sisteme de epurare ecologică a apei uzate, legislația ar trebui adaptată pentru a face posibilă autorizarea simplă a acestor stații de epurare (care sunt folosite foarte des în zonele rurale din Europa), și oferirea câtorva modele standard.</p> <p>https://www.buildinggreen.com/feature/ecological-wastewater-treatment</p> <p>https://www.mdpi.com/2073-4441/12/1/58</p> <p>https://www.mdpi.com/2073-4441/12/2/412</p>	
3)	<p>Creșterea gradului de adaptare a infrastructurii din domeniul de îmbunătățiri funciare și domeniul intervențiilor active în atmosferă la schimbările climatice, în scopul prevenirii și gestionării riscurilor legate de climă, precum și creșterea capacității de răspuns la condițiile de utilizare eficientă și protecție a surselor de apă:</p> <p>Modernizarea sistemelor de desecare – drenaj pentru prevenirea și reducerea riscului la inundații și înmlăștinire;</p>	<p>România se confruntă deja cu fenomene extreme privind apa și e bine știut că zonele umede, mlaștinile au un efect de tamponare. În nici un caz nu ar trebui realizate lucrări de desecare și drenaj ci lucrări de reabilitare a zonelor umede și corelarea zonelor reabilite cu activitățile agricole și cu cele de recreere.</p> <p>Toate lucrările trebuie să fie în concordanță cu Directiva Cadru Apă și cu Planul de Management Bazinal</p> <p>https://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/index_en.html</p> <p>https://ec.europa.eu/environment/water/participation/map_mc/countries/romania_en.htm</p> <p>Infrastructura din România de îmbunătăți funciare a fost proiectată și realizată pentru acum peste 60 de ani când nu se cunoșteau efectele și gravitatea schimbărilor climatice. Astfel, orice investiție în infrastructură (inclusiv de adaptare la noile condiții climatice) trebuie să fi proiectate pe baza scenariilor viitoare pentru identificarea acelor soluțiile care ajută la o adaptare pe termen lung a sectorul economic, dezvoltarea comunităților locale și refacerea ecosistemele naturale degradate. În nici un caz investițiile de adaptare într-un sector nu trebuie să vulnerabilizeze alte sectoare sau să impacteze negativ ecosistemele naturale.</p> <p>Zonele umede joacă un rol important și în cazul reducerii poluării cauzate de diferite tipuri de îngrășăminte, și astfel în reducerea poluării pânzei freatică cu nitrați</p> <p><i>Soil health policies for CAP and Agri-environment Directives: https://www.soilcare-project.eu/</i></p>	

<p>4)</p>	<p>Asigurarea unui management integrat al bazinelor hidrografice și consolidarea politicii de îmbunătățire și protecție a resurselor de apă și a biodiversității:</p> <p>Reforma instituțională pentru o bună guvernare în domeniul apei și îmbunătățirea mecanismului economic de autofinanțare a Agenției Naționale Apele Române;</p> <p>Studii privind evaluarea ex-ante a capacității instituționale de răspuns și adaptare la situații de criză, în vederea identificării măsurilor pentru consolidarea și accelerarea rezilienței instituționale;</p>	<p>Prin îmbunătățirea mecanismului economic de autofinanțare a Agenției Naționale Apele Române există riscul să aibă prioritate activitățile care aduc profit în detrimentul activităților de susținerea a sistemului ecologic în cadrul Agenției Naționale Apele Române. Acest conflict de interese există în structura actuală și dacă se dorește un mecanism care să implementeze cele prevăzute în WFD, ar trebui promovată o reformă care – printre altele- soluționează și această problemă. Ar trebui promovată o reformă care întărește implicarea comunităților locale în problemele managementului apelor, de exemplu prin întărirea rolului Comitetelor de Bazin, care la ora actuală, în loc să fie un for de dezbateri, în bazinul hidrografic are un rol mai mult formal.</p> <p>În implementarea PMB-ului ar trebui să se implice efectiv și comunitățile locale</p> <p>https://ec.europa.eu/environment/water/participation/map_mc/countries/romania_en.htm</p> <p>Asemenea exemple există în Europa:</p> <p>https://www.eau-rhin-meuse.fr/comite-bassin-role</p> <p>Numai realizarea unor studii de evaluare a capacității nu este suficientă. Sunt necesare și măsuri de îmbunătățirea situației existente, precum: Program de pregătire a administrației centrale și locale privind situațiile de risc și reziliența în astfel de situații.</p> <p>Inventarierea, renovarea și construirea de noi adăposturi de protecție civilă pentru situațiile de urgență.</p> <p>Sistem de conștientizare și instruire a cetățenilor privind protecția civilă.</p>	
<p>5)</p>	<p>Asigurarea unui management integrat al bazinelor hidrografice și consolidarea politicii de îmbunătățire și protecție a resurselor de apă și a biodiversității:</p> <p>Adaptarea la schimbări climatice prin modernizarea barajelor cu folosință complexă, creșterea capacităților de stocare și adaptarea exploatarei pentru asigurarea condițiilor ecologice;</p>	<p>Barajele existente în multe cazuri reprezintă o problemă pentru sistemul ecologic, și trebuie clarificat ce se înțelege prin modernizarea lor, și această modernizare cum contribuie la managementul integrat. Ar trebui evaluate alternative de investiții pe anumite baraje, inclusiv considerarea eliminării lor ca adaptare la condițiile schimbărilor climatice și asigurarea beneficiilor multiple comunităților locale și refacerea ecosistemelor degradate.</p> <p>În general dacă la baraje se realizează scări de pești, acest lucru poate asigura conectivitatea longitudinală, dar problema cea mai mare (creată de lucrările de regularizare), conectivitatea laterală nu este rezolvată . Ar trebui găsită o formulă prin care nu barajele mari sunt finanțate și se acordă finanțări pentru cât mai multe reabilitări de zone umede în bazinul hidrografic, finanțări accesibile pentru comunitățile locale.</p>	

		<p>Nature-based solutions for urban water management: IWA Publishing (2020) Blue – Green Systems: A review of nature-based solutions for urban water management in European circular cities: a critical assessment based on case studies and literature https://iwaponline.com/bgs/article/2/1/112/71868/A-review-of-nature-based-solutions-for-urban-water</p> <p>FAO UN Nature-based solutions for agricultural water management and food security https://www.preventionweb.net/publications/view/62867</p>	
--	--	--	--

Pilonul I Tranziția Verde

I.2 Împădurim România și protejăm biodiversitatea

	Propunerea în PNRR	Observații, propuneri	
6)	<p>Limitarea tăierilor ilegale, printr-un management forestier sustenabil și transparent și reforma administrativă a ROMSILVA, inclusiv prin: Mijloace digitale de supraveghere și control a activităților ilegale din păduri, în special a tăierilor ilegale de arbori</p>	<p>Monitorizarea și controlul axate pe prima plasare piață sunt inerente reformei care se impune pentru a combate tăierile ilegale.</p> <p>Mijloacele digitale de supraveghere și control (ineficiente dacă nu vor fi amplasate la ieșirea din pădure) reprezintă o componentă punitivă cu potențial scăzut în ceea ce privește eficacitatea, în lipsa unor măsuri de prevenire a fenomenului ce trebuie în primul rând combătut (pe lângă a fi „limitat”).</p> <p>În acest sens, sunt esențiale următoarele două intervenții:</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) instituirea Registrului Unic de Evidență a Pădurilor¹ – sub forma unei baze de date GIS încorporată în cadrul platformei informatice SUMAL, care să ofere informații de bază despre proveniența lemnului – deoarece, dacă nu există o evidență clară a suprafețelor de pădure, nu se poate dezvolta un cadru legislativ relevant și coerent, nu se pot absorbi investiții pentru a susține o gestionare sustenabilă a pădurilor ori planifica un control eficient; (2) măsurarea digitală și stabilirea amprenteii digitale a volumelor de lemn recoltat din păduri – soluții dezvoltate utilizând inteligența artificială – se va genera astfel un sigiliu electronic al transporturilor de lemn, instituit pentru trasabilitatea lemnului și pentru prevenirea transporturilor multiple sau "supraîncărcare", dând posibilitatea realizării unui cubaj tehnic expeditiv, care înlătură subiectivitatea factorului uman, ce va susține în același timp creșterea competitivității operatorilor din sectorul forestier (fără aceste soluții tehnice moderne, controlul circulației lemnului se va limita ca și până acum, la verificarea trasabilității documentelor și mai puțin a cantităților de lemn). 	<p>Impus și prin art. 2 din Legea nr. 57/2020 privind gospodărirea durabilă a pădurilor României</p>
7)	<p>Creșterea accesibilizării fondului forestier național prin construcția de noi drumuri forestiere și prin reabilitarea și modernizarea celor existente.</p>	<p>Trebuie specificat foarte clar care vor fi pădurile unde se vor implementa aceste investiții – de exemplu în pădurile cu rol de producție pentru a susține aplicarea unor tratamente prietenoase cu mediul.</p>	

8)	Împădurirea României prin plantarea de păduri noi și perdele forestiere și agrosilvice	Cca 500 mii ha de păduri sunt situate în afara fondului forestier național, astfel cum rezultă prin compararea datelor Inventarului Forestier Național cu cele ale Institutului Național de Statistică, care sunt suprafețe unde nu se aplică regimul silvic. Vegetația forestieră din afara fondului forestier național nu este supusă unui management sustenabil al tăierilor, existând riscul reducerii semnificative a acestora, cu efecte negative în ceea ce privește mediul. Prin urmare se impune aplicarea unor măsuri de ordin financiar și administrativ pentru a menține aceste suprafețe deja împădurite în mod natural.	
9)	Protejarea biodiversității, menținerea și creșterea statutului de conservare favorabilă a speciilor și habitatelor prin: Actualizarea Planurilor de management pentru arii protejate;	Se impun în egală măsură promovarea intervențiilor privind elaborarea și implementarea planurilor de management pentru ariile naturale protejate. Această necesitate rezultă inclusiv din prezentarea de context cuprinsă în PNRR, unde sunt surprinse următoarele aspecte: „sunt aprobate doar 300 de planuri de management pentru sit-urile Natura 2000 (pentru 215 SCI și 85 SPA), din cele 606 necesare pentru a acoperi toată rețeaua, ceea ce înseamnă că 49,50% din siturile Natura 2000 au planuri de management. Prin urmare, procesul de elaborare a planurilor de management, de revizuire a acestora pentru includerea de obiective de conservare specifice, precum și implementarea acestora necesită sprijin în continuare. Acest aspect este cu atât mai important în contextul promovării unor investiții care trebuie să respecte principiul de a nu dăuna semnificativ, existența unui nivel de cunoaștere adecvat al siturilor Natura 2000 fiind esențială în realizarea unei analize adecvate privind impactul asupra biodiversității. ”	
10)	Dezvoltarea de canale ecologice, reconstrucții ecologice ale habitatelor și conservarea speciilor	Propunem folosirea unei terminologii corecte/adecvate – coridoare ecologice - în loc de canale ecologice Dacă se face referire la canale de desecare https://aquastiri.ro/2019/08/23/rezilienta-urbana-canalele-de-desecare-potentiale-coridoare-ecologice/ , și atunci trebuie o formulare clară și precisă	

Pilonul I Tranziția Verde

I.3 Managementul deșeurilor, colectare selectivă și economie circulară

	Propunerea în PNRR	Observații, propuneri	
11)	Dezvoltarea unui management al deșeurilor eficient Dezvoltarea, modernizarea și completarea sistemelor de management integrat al deșeurilor municipale (pentru SMID-uri și pentru localități neasociate);	Deșeurile organice reprezintă peste 50% din cantitatea de deșeuri generate. De aceea este esențial ca materia organică să se transforme în compost. Propunem aprobarea standardului privind compostul în România, în vederea comercializării acestuia. Lipsa standardului limitează comercializarea compostului sau necesită analize de laborator în alte state europene. O propunere de standard pentru compost a fost înaintată Ministerului Mediului în 2019 de organizația TERRA Mileniul III și se găsește la acest link: https://terramileniultrei.ro/2018/09/politici-publice-integrate-de-gestionare-eficienta-si-transparenta-a-deșeurilor-municipale-si-a-datelor-trades-2/	

	Includerea în circuitul economic a materiilor prime secundare provenite din materialele recuperate de la populație sub formă de deșeuri;	De asemenea se poate adopta standardul european privind compostul. https://ec.europa.eu/environment/pdf/waste/compost/hm_annex2.pdf	
12)	Elaborarea și adoptarea Legii Naționale a Climei în urma revizuirii Strategiei României pe termen mediu și lung privind reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și adoptarea Planului de acțiune pentru reducerea emisiilor de gaz cu efect de seră în perioada 2021-2030.	Monitorizarea implementării strategiei, în vederea atingerii obiectivelor și realizării indicatorilor. Dezvoltarea unui soft de simulare a impactului politicilor adoptate după modelul https://www.climateinteractive.org/tools/c-roads/ Training pentru administrația publică privind schimbările climatice, măsuri de atenuare și adaptare, pentru a propune proiecte adecvate. Introducerea educației privind schimbările climatice în sistemul de învățământ conform angajamentului de la Doha din 2012 și Strategiei Naționale privind Schimbările Climatice 2016 – 2020.	

Pilonul I Tranziția Verde

I.4 Transport feroviar și mobilitate urbană

	Propunerea în PNRR	Observații, propuneri	
13)	Optimizarea mersului trenurilor de călători pe rețeaua feroviară națională	Deși menționată ca problemă, lipsește partea de măsuri de digitalizare a traficului, intervenții pentru reparații, e-ticketing.	
14)	Creșterea eficienței mobilității urbane verzi	Modernizarea transportului public urban electric (tramvaie și troleibuze, autobuze) și a rețelei electrice aferente. O dată cu dezvoltarea de noi capacități de generare a energiei din surse regenerabile, va fi necesar un transport public urban bazat pe energie electrică verde care să conducă la reduceri de emisii de gaze cu efect de seră.	

Pilonul I Tranziția Verde

I.5 Valul renovării – Fondul pentru reabilitare verde și seismică

15)	Instituirea unui fond ”renovation wave” care să finanțeze adecvat lucrări de îmbunătățire a fondului construit existent	Construirea de SMART Buildings sau modernizarea clădirilor existente (școli inteligente, clădiri ale administrației publice care să devină inteligente) care să conducă la un consum redus de energie.
16)		<p>Este necesar un program de reabilitare termică a clădirilor dedicat persoanelor cu venituri reduse care se confruntă cu sărăcia energetică și care nu își pot permite să investească în eficiență energetică.</p> <p>https://ec.europa.eu/easme/en/news/assist-model-proved-successful-tackling-energy-poverty</p>

Pilonul I Tranziția Verde

I.6 Energie Regenerabilă și Eficiență Energetică

17)	Decarbonarea producției de energie electrică, prin restructurarea marilor producători de energie care folosesc combustibilii solizi fosili (C.E.O./C.E.H.), asigurându-se utilizarea RES și tranzitoriu a gazelor naturale împreună cu alți combustibili alternativi, e.g. hidrogen	<p>Trebuie pus un accent deosebit pe rețelele de transport de energie electrică pentru că o dată cu generarea de energie din surse regenerabile sistemele de transport și distribuție nu mai fac față. Deși au existat fonduri alocate pentru astfel de proiecte în perioada 2007 – 2013 ele nu au fost utilizate, iar în perioada 2014 – 2020 doar parțial, aceste lipsuri trebuie corectate prin PNRR.</p> <p>De asemenea trebuie gândită infrastructura de transport și distribuție pentru hidrogen.</p> <p>Deși considerăm că în viitorul foarte apropiat România, la fel ca celelalte state membre va trebui să renunțe la utilizarea gazelor naturale pentru a atinge neutralitatea climatică, în aceste condiții trebuie avut în vedere adaptarea rețelelor actuale destinate gazelor naturale, pentru a fi folosite pentru hidrogen.</p>
18)	Consolidarea cadrului legal în vederea facilitării investițiilor, prin care să se asigure o decarbonare sustenabilă a sectorului energetic;	<p>Trebuie inclus continuarea și dezvoltarea programului Prosumatorul. O reformă structurală în domeniul energiei ar însemna și o implicare mai consistentă a micilor producători de energie, facilitarea conectării lor la rețelele de distribuție de energie electrică.</p> <p>Din motive de gestionare defectuoasă a programului de AFM, programul nu a dat rezultatele așteptate, dar a demonstrat că cetățenii sunt dornici să devină prosumatori.</p> <p>Programul poate fi gândit și ca grant parțial 50%, astfel atrăgându-se și alte fonduri din surse private, cu condiția să fie administrat de o altă instituție cu mai mare responsabilitate.</p>
20)	Reforma sectorului industrial, a întreprinderilor mici și mijlocii și/sau a întreprinderilor mari prin creșterea indicatorului de eficiență energetică.	Sprijinirea sectorului industrial pentru producerea de energie verde la nivel local. (la locul de consum)
	Finanțarea unor scheme pentru instalarea de E-SRE și gaze regenerabile descentralizate	Înțelegem că ”gaze regenerabile” se refera la cele produse din biomasa. Având în vedere că în plan există o prevedere separata privind realizarea de investiții în instalarea de digestoare anaerobe (gazeificarea materialului organic), și cel mai probabil aceasta măsura

		are în vedere sprijinirea biometanului, trebuie clarificat dacă propunerea se referă la deșeuri de origine agricolă sau și la alte situații (deșeuri de la stații de epurare, etc.).	
21)	Promovarea proiectelor care sunt sub limita rentabilității financiare	Trebuie clarificat ce se înțelege prin această propunere	
22)	Implementarea unor investiții în domeniul energiei solare, în utilizarea hidrogenului și în cogenerare de înaltă eficiență	În cazul proiectelor de cogenerare trebuie excluse investițiile în centrale pe gaz	
23)	Investiții pentru noua industrie energetică în Valea Jiului și Gorj	Valea Jiului beneficiază de Programul Tranziție Justă. Întrebarea care se pune în special în ceea ce privește Combinatul Energetic Oltenia (CEO) – are acesta capacitatea de a administra atât de multe proiecte? O soluție ar fi continuarea Programului Guvernamental de Închiderea Minelor de Cărbune, demarat deja.	

Pilonul IV Coeziune socială și teritorială

IV.1 Fondul de reziliență pentru localități

	Propunerea în PNRR	Observații, propuneri	
24)	Crearea cadrului pentru tranziția verde a zonelor urbane din România.	<p>Propunem alocarea de fonduri pentru realizarea Planurilor locale de Atenuare și Adaptare la schimbările climatice sau a Planurilor de Acțiune Energie și Clima și încurajarea UAT-urilor să semneze Pactul Primarilor https://www.conventiaprimarilor.eu/</p> <p>A fost inițiat un astfel de program cu fonduri norvegiene, dar vor fi finanțate numai 8 proiecte</p> <p>http://www.mmediu.ro/articol/lansarea-schemei-de-granturi-mici-sgs-1-elaborarea-planurilor-de-atenuare-si-adaptare-la-schimbarile-climatice-in-municipalitati-launch-of-the-small-grants-scheme-sgs-1-development-of-adaptation-and-mitigation-plans-in-municipalities/3925</p>	
25)	<p>Crearea unui Fond de Reziliență pentru Localități, pe patru paliere: municipii reședință de județ, municipii, orașe și comune. În interiorul fiecărei categorii se va aloca o sumă fixă la dispoziția UAT, pentru implementarea proiectelor din aria de prioritate a PNRR</p> <p>- Proiecte pentru comune</p>	Propunem un program de eficientizare a instalațiilor de încălzire pe lemn, având în vedere că mai mult de jumătate din populația României locuiește în zona rurală și încălzirea se face cu lemn în instalații de ardere ineficiente. Acest program destinat populației din zona rurală va conduce și la îmbunătățirea calității aerului.	

Pilonul V Sănătate și reziliență economică, socială și instituțională
V.2 Reziliență în situații de criză

	Propunerea în PNRR	Observații, propuneri	
26)	Creșterea rezilienței instituțiilor și populației în situații de criză va asigura eliminarea disparităților geografice în ceea ce privește capacitatea de intervenție a autorităților pe întreg teritoriu național	<p>Program de pregătire a administrației centrale și locale privind situațiile de risc și reziliența în astfel de situații.</p> <p>Inventarierea, renovarea și construirea de noi adăposturi de protecție civilă pentru situațiile de urgență. (Aceste adăposturi se află într-o stare jalnică)</p> <p>Sistem de conștientizare și instruire a cetățenilor privind protecția civilă.</p>	